

Preus de subscripció:

PER TOTA LA PENINSULA

Trimestre. 5 rs.

ULTRAMAR Y ESTRANJER

Trimestre. 10 rs.

Número solt 2 quartos.

Administració:

Palla, 31, llibreria

Reclams á preus convencionals.

ANUNCIS: A 0'50 DE RAL
LA RATLLA

Número atrassat: 4 quartos

PERIÓDICH POLITICH-SATÍRICH

SORTIRA UNA VEGADA A LA SETMANA

LA PROPAGANDA CATALANA.

Palla, 31, Barcelona.

D. CARLOS DE BORBON

Tenim la satisfacció de anunciá á nostres lectors que habém rebut uns magnífichs bustos de dit Senyor, los quals tenen 50 centímetros de alt, y pera col-locales una hermosa peana ab las armas reals.

'S ven á 80 rs. un.

A LA DINASTIA

Sr. Fiscal... del ofici. Ab lo permís de vosté vaig avuy á parlar de *La Dinastia*. Vosté que hi té relacions diarias sab de sobras que es molt bunyol; que ho fa tant malament, es dir, que tot quant toca trénca. Tant es aixís que si tirés per criada no trobaria col·locació en cap casa económica. Jo per lo menos no la pendria ni de franch. Encára 'm recordo d' una que ab tres mesos 'ns vá deixar sense plats ni copas. Hi ha Dinastias, dich criadas, que en lloch de donalshi dinés per tenirlas, éllas ne deurian donar porque las tinguéssin. En aquest cas se troba *La Dinastia*, élla cobra porque la tinguin quant deuria pagar porque la tinguéssin.

No sé perquè arrufa 'l nas, senyó fiscal...! crech que fins ara no m' he surtit pas de 'ls rails. Vosté ja 'm coneix, y sab que may ha tingut de dirme *feste ensá ó feste enllá*, vamos que sempre m' ha trobat ab los pesos y las balansas afinadas. Oh! ab aixó si que hi vaig ab peus de plom; pues penso que si ab altres

fa 'ls ulls mes grans que un pou, a mi me 'ls faria mes petits que 'ls ulls de una cotilla.

Ja sé que vosté es un senyor molt guapo, casi tant com jo, pero, fill, tinch de dirli (y dispensi la franquesa), 'm fá mes por que una pedregada á un pagés. Veu, si en lloch d' escriurer pera *Lo CRIT DE LA PATRIA*, escribis per *La Campana*, per *Lo Busilis*, *La Tramontana* y demés periódichs de claveguera, la cosa variaria de zafrá, vull dir d' espécie. Llavors 'l trobaria jo, hasta un Adonis, encara que fos un Picio. *Todo es segun el color del cristal con que se mira*, y lo cristall ab que jo avuy me 'l miro es del color de l llapis que vosté usa; véli aquí la causa de la meva por.

Dadas, pues, aquestas explicacions, y contant ab los auxilis de la seva gracia, que una ò altre per forza n' ha de tenir, vaig á dirne quatre de frescas á la *Dinastia*. *Dinastia* bunyol! (conti vosté) una. *Dinastia* sabatassas! dos. *Dinastia* ramplonal tres. Y vá l' última, com déya un conegut graciós de zarzuela: *Dinastia* pallasso.

Sembla que 's torna blanch, Sr. Fiscal..! Potser si que 's creu que parlo de la *Dinastia* que viu en lo gran edifici de la plassa de Orient de Madrid..! Vaija home! *no me haga V. veir*; si *La Dinastia* de que párlo es de la que té un petit niu en lo carrer de Xuclá de Barcelona. Aquesta, si, senyor, es la *Dinastia*... ó Tia-Dinás de la que parlo, ¿de l' altre? ni sisquiera me 'n recuerdo, no per altre cosa, sinó... porque tinch feyna; sino fos per aixó, demani, home, ¿demani! ¿Está tranquil? donchs entrém de *Dinastia*.... Xuclá.

Vinam aquí desgraciada famolencia; á quin Sant te váres encomenar 'l dia que váres escriurer aquell desballestat article que titulares «*Nada de caridad?*» Suposo que com era un divendres, te atracarias de llús ó de llubarro, y las conseqüencias de semblant tip fou lo producte d' aquell esperpento. Cuydado si 'n diu de tonterias! ab la mitat ni hauria hasta de sobras per donarli lo títol de

contra el sistema. Jo no sé com lo Sr. Rubió y Ors vá encarregar (si es cas que ho vá fer) sa defensa á un subjecte que 's diu K.! Si es una lletra que fins l' hem treta del abecedari per inútil. Si al menos ni hagués anyadit un altre, tothom haguera dit, á tal firma, tal article, y aixís com ara s' ha fet de moda dir d' una cosa bona que es de P. P. y doble U. dels articles de *La Dinastia*, se n' podrá dir que son de pi. pi. y doble K.

Comensa dihent que en lo diccionari de la llenga hi há una paraula que defineix á certs homens, y es la paraula *Contumaz* que la aplica á *el rebelde, porfado y tenaz en mantener algun error*. Pues miri, d' aquest descubrimient no crech que cap mestis li dongui las gracias, pues la definició 'ls agáfa desde 'l clatell á 'ls talons.

Segueix dihent: «*no hemos sabido encontrar un nombre equivalente ó bastante adecuado, para aplicarlo á una escuela, á un grupo, á una especie de francmasonería nueva, etc...*» *Francmasonería* 's diu, home! encára com no va posar *francmasonería*, com diu lo carreter de casa. Y que habia de trobar, cap sense servell! si vosté no es capás de trobar la lluna ab un cove..! Si la paraula que vosté buscaba ha de anár á Roma per trobarla, y de passada, li darán la definició de *Católich-liberal*, que vol dir una classe de subjectes que sémblan homes de bé, y son pitjors que 'ls monstros de la *Comuna*. Continúa dihent: *Leido que sea este artículo, nuestros lectores juzgaran (valents jutjes!) si el párrafo precedente está ó no en lo justo*. Si, home, si! pero 'm sembla que de tant just no pássa. Per lo tant crech que si no aixampla las tragaderas de 'l seus lectors, (no obstant de tenirlas per naturalesa bastant amples), lo qu' es l' párrafo no 'ls passarà de la nou del coll. Si en conta de donarloshi párrafos 'ls donés un arrós, llavors ja fóra un altre cosa. Desde ara li aseguro que no 'l farian quedar malament. Aném seguint: «*En periódico que se titula católico y en semanario satírico (aque 'm cri-*

dava?) que parece querer defender los intereses de la Iglesia, pero es (apunti, 'm deu un que) paladinamente político hasta lo rabioso, se publicó un artículo que había sido prohibido por el *Prelado propio del articulista*; ¡Ave Maria Purísima! quina manera d' escriurer! jo no sabia que 'l nostre articulista tingués Prelats en propietat! potser s' ho calla perque 'l govern no n' hi fassi pagar contribució...! si 'ls integros som una classe de gent que 'ns las pensém totas...! *Avant tout jour*... «y en el cual se sienta de un modo seco, desnudo (home, pòsiho al menos ab calsetets), claro, absoluto, que es lícito sin faltar á la caridad (cuando se estima que puede conducir al servicio de Dios y provecho del prójimo).» Ah tonto, aquet paréntesis debía callársel, y aixís 'ls seus lectors hagueran trobat tot lo altre mes fort. Oh! estúpida criatura! ¡ni siquiera coneixes lo que 't fa bé ni lo que 't fa mal! Vajja, deixém aquet desgraciad párrafo, y de bona gana deixaria á semblant articulista *restregándose los ojos, pasándose las manos por la frente* (que si 'n te dos dits 'm deixo tallar... un úll de poll). Per hont se deuria passar las mans instintivamente, deuria ser per la panxa, que es lo moble que mes estiman y procuran conservá.

Ah! senyor K! si en lloch de haber llegit molts manjals de cuyna, hagués llegit los llibres que d' alló tractan, compendria sens cap esforços aquellas veritats, y no s' *restregaria ni los ojos ni la panxa*. Veu, lo diari de 'n Brusi ho va fer d' un altre modo, com gat escaldat; va dirne quatre cosas per compliment, y va dir luego: aquí queda aixó; qui ho vulgui, que ho arplegui; aixó es nadar y guardar al mateix temps la roba. Pero vosté! bunyol! neda ab carbassas, li prenan hasta 'l tapa-rabos, y després s' ofega, y aixó es imperdonable en un home que menja llús ó llubarro los divendres de cuaresma.

Quina llástima que las dimensiones del nostre setmanari no 'm permetin despatxar de una vegada á semblant articulista! Pero prénguin paciència 'ls nostres lectors, que ho farém la setmana entrant, si Deu ho vol. Hi ha mes dias que llangonissas... y de cop no 's pot matar tot lo que es gras. Ara, senyor K, no 's pensi que aixó de gras y de matar ho dich per vosté; es un ditxo y luego que no crech que pagués la feyna, pues suposo que la seva carn no serveix per fer butifarras, y en fi, perque jo soch amich *de la moderacion de las controversias*, encara que vosté ho cregui de diferente manera. Ah! Ara tantas gracias, Sr. Fiscal; crech que he complert ab ma paraula, ja pot ficar l' llapis al calaix, y sopi de gust.

DR. PINYA.

CARTAS A LIBORI.

VII.

Sapos y culebras, ó sia l' Espanya mestissa y liberal á la llum de la pastoral del Bisbe de Plasencia II.

Fumanya, 3 de Mars: dia de S. Estérit, á qui se encomanan molt los mestissos, atipantse com uns lladres.

Estimat Libori: Mentras, aplicát lo ull al telescopi, estava contemplant ple de assombro lo estrany cuadro de que vaitg donarte compte en ma última epístola, á favor del *teléfono* á que tenia al mateix temps arrimada la orella, sentía una veu clara y distingida que aixís me explicaba la significació de tant raras maravellas.

«Aquell inmens globo de llum, me deya, que ab la rapidés del llamp, veus venir per sobre 'ls pichs del Guadarrama, y que á manera de bomba de mil lliuras estalla ab estruendo sobre la coronada Vila, representa una celeberrima Pastoral, destinada á fer molt tro en lo present y futurs sigles; la qual ab la lluminosa claretat de sa doctrina ha de

fondres, com lo sol fon á la boira, los núbols, á voltas prou vistosos, de ficcions é hipocresias, ab que se ocultaba á la vista dels ilusos un mon de iniquitats y de torpesas.

«Aqueix estany de aguas corrompudas que de sopte se 't presenta a la vista, y que ab gran fetor se anuncia á tas ensumaderas, es la Espanya mestissa y lliberal, mirada á la clara llum del dia; la qual, convertida en asquerosa sentina de vicis, de passions y apostasias, aixís put com inmundia claveguera.

«Aquella multitud de negres y feixuchs graps de tant superba tripa que 't miras posats sempre de panxa cap al sol en lo fondo del estany, simbolisa lo exércit dels madús, que tant y tant se nan engreixat ab los bens de la Iglesia, que no poch, no podent pahir l' enfil, se han reventat com la granota de la falla, ó aixís com solen esbatsarse ab estrépit las castanyas posadas al caliu, ab no poch sust de la mainada que ab deliri las espera.

«Aqueix aixam de violadas y verinosas salamandras que veus revolcarse en lo fanch y llausar esquitxos de negra ponsonya, ab que 's diu que matan lo foch y als animalets que sens prevéurer lo perill se 'ls acercan á las voras, representa la turba de professors de la talla de Morayta; que tot vomitant á grans glops doctrina pestilent, y abrigats, aixó si, ab la capa de Pilat (Pidal voldria dir: ¡son tant semblants los nomsl...), enmatsinan á tret segur las inteligencias de la joventut incauta, y apagan en llurs pits la llum de la fe y lo foch de la caritat en vers Deu y en vers la Patria. Perxó no en va portan impresa en sa front la *marca de la bestia*.

«En eixa munió inmensa de *caps-grossos* ab cervell de carbassa, que aixís veus que á ulls cluchs se 'n van de dret á dret cap á la badada gansa dels seus famolenchs enemichs, los quals, tot adormintlos ab cántichs de sirena, se 'ls menjan de viu en viu sens perdonar sisquer las cuas, pots mirarhi figurat lo ilús poble *pagá*, que engreixa ab lo fruyt de sas suavas *á las sangoneras liberales*, que, tot fingint ferli patons, se xuclan sa substancia; y que engatussat ab lo fals brill de las cadenas de vergonyosa esclavitut, batejada per escarni ab lo nom de llibertat, fins ab gust se deixa apresonar perque millor se li escurin las butxacas; y embobad ab los crits de *llums, il-lustració, progrés*, y ab la mel de altres noms ab que se endolsa lo veneno mes actiu que consum las entranyas de la Patria, se deixa arrebatat una tras altra totas las benhauradas tradicions heretadas de sos pares, que ab tot y ser tildadas de rancias antiguallas, ferén un jorn á l' Espanya tant gran y tant gloriosa, que 'ns miraban ab enveja tots los pobles de la terra; y embaucat ab lo que 's dihuen *conquistas d' una revolució que als pobles regenera* (llegeixis, degenera ó embruteix), no s' adona com se perden las que feren nostres avis al altra part dels mars á costa de titánichs esforços y de penosos sacrificis; y emborraxat ab lo *esprit* (modern) que 's treballa en las calderas de la faxcina del abisme, éll que era lo porta estandart de la civilisació cristiana y verdadera, se revolca avuy en lo fanch de la degradació mes abjecta; y ocupat, per fi, en besar los peus al idol funest del *sigle*, se deixa despullar, sens adonarsen, de la virtut que 'l ennoblia, de la fe que 'l divinisa y de sa proverbial virilitat ab que 's feya invencible.

«Aquell vol de serps de tota mena, que tot movent sa llengua afilada y llansant miradas que fascinan, contemplas com se xuclan l' alé dels animalets que luego s' engulleixen, representan la caterva dels mestissos y madús, que ab cara d' àngels y cua de dimonis, ab compostura de cristians y entranyas de heretges, ab paraulas de mel y ab obras de veneno, engatussan á alguns pobres infelissos, cassadors de curta escopeta, vull dir, de escás senderi, los quals aixís los segueixen y fins besan sas petxadas, com si, seguintlos á élls, seguissen á algun mensatjer del cel, ó profeta de cap de brot, que de dret á dret hagués de portarlos cap al grané del Paradís,

sens passar sisquera antes, com á xeixa ben triada, per lo porgadó del Purgatori.

«Aquell serpent que veus de llarga cabellera, y que á tall de general y ab aires de califa acapdilla orgullós l' exércit de las serps, es conegat en lo mon ab lo nom de Monstre.

«La poma que porta entre dents, aixís com lo dragó que xafa ab son peu la Reina del Empiri, simboliza lo turró del Presupost ó las garrofas de sa menjadora. ¡Cuántas Evas enganyadas ab semblant gelosia han doblegat son genoll devant del Monstre ab menyspreu de sa conciencia y del Senyor á qui servian!»

Y aixís per eix estil continuá la veu misteriosa que 'm parlaba pel teléfono, esplicant-me fil per fil totas las menudencias del estrany panorama que 'm oferia á la vista 'l telescopi.

Ara be, Libori, ¿hagueras dit ja may que hi hagués en Espanya tanta de bruticia, y que tants de *bitxos* roseguessin sas entranyas? Vet aquí per qué se 'ns presenta tan esllanguida y neulada; es per la molta menjansa que 's oculta baix lo seu manto de Princesa.

Y qué te 'n sembla dels mestissos y madús? ¡Pobrets!... si n' han quedat de ben baldosos á la clara llum de la Pastoral del Bisbe de Plasencia! Ells que per tant católichs y fins beatos volian que 'ls tinguessim, tenir que apareixer devant de tot Espanya que abasco se 'ls contempla, com altres Pilats y fariseus que de nou entregan als butxins, y assotan y escarneixen á Jesús en la persona de sa filla la Iglesia!... ¡Horror!...

Ja no 'm sorprén que cremats de las xapas los seus quefes, tractessin no menys que de portar á la barra al senyor Bisbe, ó de fer la forsosa al Sant Pare perque li posi una mordassa, ó 'l fereixi y aniquili ab los llamps de sos anatemas.

¿Ho farán? Ca, Libori; passat lo primer susto, se 'n tornarán á menjar y á remugar, que es la ocupació que mes los plau y may

Es per élls la menjadora á manera de probática petxina que 'ls deslliura de tots los mals y 'ls cura tots los sustos.

Deixémlos donchs, Libori, que 's despatxin á son gust en sa feina predilecta, fins á rompre los queixals que ja sembla 'ls espetegan; y torném á examinar lo pes dels teus *escripuls*, com ho farém ajudant Deu, y si 'ls mestissos no 'ns distrauen, en una próxima epístola.

Conservat y disposa de ton amich,

DR. MORETA.

ENCARA MES «OBRERO».

No hi ha remey. Hem de tornar als escrits del *senyor Villania*, álias V. Guillot.

Deya en mon anterior, que vosté diu que 'l anar á la presó es guanyarse 'l pa ab la suor del seu front.

¡Valenta gatada!

Ja vaig dirli que seguint aquesta teoria, qualsevol granuja s'hauria de considerar com una persona que 's guanya las garrofas ab lo suor del seu front, y de consegüent com á persona honrada.

Además; aquí 'm té á mi que, tal com me sent, li puch assegurar que no se que es suor treballant, pero que, no obstant m' han tingut á la presó, ahont he sigut tractat de la manera mes liberal. La porta del meu calabos no 's permitia obrirla ni per entrarme 'l menjar.

De modo que me 'l tiraban, diguemho aixís, per un mal forat qu' ab pretensions de finestró hi havia en la porta, y qual finestró estava sempre tancat ab groixuts ferros, menos á l' hora de dar-me 'l menjar, que me 'l daban, aixó si, pagant.

Es á dir que vaig ser tractat com una bestia. Pitjor que si fos un gos. Tractat, en fi, com si fos... qué diré jo... com si fos... un progresista ó un mestis.

Y no obstant, per mes que vosté ho diga,

mestre Guillot, no crech que siga veritat que jo 'm guanyés lo pa ab lo suor del front.

Y aixó que tots los gastos que vaig tenir en la presó, 's tingueren que pagar de ma butxaca.

Si, senyor. No vaig tenir lo recurs dels presidents de districte que al sortir en llibertat presentant lo compte de un grapat de pessetas gastadas en la presó, y paga, obrer.

Res d' aixó. Be es veritat que jo tampoch soch predicatore de la classe obrera. Alguna cosa ha de valer la palica.

Aném á l' article III del *senyor Villania*, dich, Guillot.

Pera desmentir lo que yo vaig dir de que 'ls verdaders explotadors dels obrers, son los que 'ls predicen, diu aixís:

«Dando por sentado que un propagandista de qualquiera de las escuelas sociales tenga que tomar parte en alguna reunion donde deba difundirse el socialismo, jamás cobra por el discurso, como acontece con los curas que cobran por el sermón.»

Home: ja volia dir jo qu' era estrany que tardessin tant á sortir *los curas*.

¡Vaya, vaya! ¡Y luego no vol que siga dit que put á franchmasó!

Desenganyis, que tothom li veu las orellas.

Per lo demés, si 'ls propagandistas no cobran los discursos, que de aixó ni deuen haber de tots, puig que vosté be cobra 'ls qu' escriu, á copia de fer discursos, ja arriban á cobrar, y no pas malament, qu' en mon anterior ja vaij explicar la friolera ab que 's pasa 'l president de districte.

Pues si no fos per la moma que 's busca, ¿hi haurian tants predicaires?

Vosté mateix. Si no 'l pagessin, ¿escriuria com escriu?

¡Ca, barret!

Tot lo que diu vosté, li fan dir *mediantibus illis*.

Y com que 'ls que li manan li podan dar los cuartos y posarni un altre á 'l seu puesto, *ecco il problema de la mayor villania*.

Resulta, donchs, que tots van per la mateixa: los que predicen y 'ls qu' escriuen.

Inclús vosté, *senyor Guillot*.

La qüestió es viurer á esquena de 'ls obrers. ¿No es aixó?

Y no 'm vinga dihent que per viure s' ha de menjar y de consegüent han de cobrar lo qu' escriuen.

Aquí tenim *El Obrero Católico*, que sos redactors son obrers y escriuen de franch.

Y es qu' escriuen per convicció, pera fer un be á 'ls seus semblants, y no per esperit d' explotació.

Es, en una paraula, que son obrers catòlics y no obrers franchmasons y descreguts.

Y entre l' obrer amich del clero y l' enemich, hi ha una distancia inmensa.

Aquell viu tranquil y resignat ab la seua sort, de modo que 's pot dir qu' es felís, mentres que l' enemich del clero, viu sempre ab l' odi y la rabia al cos, intranquil, meditant crims moltas vegadas, y es necessariament un desgraciad.

Del obrer catòlich be 'n podeu fiar, porque generalment es honrat.

Dels no catòlics, generalment no 'n podeu esperar gran cosa de bó.

Peró torném al assumpto.

Vosté y 'ls seus, mestre Guillot, al tirar lo plan de viurer á costa dels altres, s' han fet lo càrrech de que ningú tant fácil d' embauçar com los pobres obrers, ja pobres obrers porque la instrucció no 'ls sobra, y ja també perquè l' obrer generalment no té malicia, va de bona fé, y d' aquí vé que sigui 'l blanch de las ambicions de tots los que son poch amichs de treballar.

¡Ya son bons pájaros!

Llástima que 'ls obrers no 'ls coneguim.

Quedém, donchs, en que es una veritat que 'ls predicaires son los verdaders explotadors de la classe obrera.

Aném seguint:

«¡Valiente economista está el *Cridaire*! ¿Podría señalarnos una sola fábrica ó taller don-

de el trabajo se pague de una manera *arreglada*?...»

Comensaré per dirli que jo no ho vaig dir aixís, sinó que vaig dir que 'l fabricant *paga á cada treballador un jornal arreglat á son treball*, de lo qual no ni podré citar una fabrica sola, porque generalment sol succehir en totas, puig que vosté si que no será capás segurament de citarmen una ahont tots los operaris guanyin igual.

En totas generalment guanya quiscú segons lo que treballa.

¿Ho sent ben be, *senyor Guillot*?

Aixó es lo que vaij dir, y aixó es lo que sostinch, puig qu' es cosa que ho sab tothom.

Peró me sembla que vosté es molt capás de negar, fins que sigui 'l sol lo que ilumina la terra.

La veritat es que 'ls masons també ho fan aixó de desmentirho tot.

¡Ah! ¡qué 'n tenia de rahó Voltaire quan deya: *pobres de nosaltres si 'l vulgo fos ilustrat!*

Vostés, *senyor Guillot*, que segueixen las seuas doctrinas, també ho podan exclamar aixís mateix.

Perque... vaja, no hi ha dupte que si la classe obrera fos il·lustrada, per vustés s' hauria acabat l' arrós.

Peró ja se 'n passen ansia vostés de que no s' il·lustri.

En cambi procuran infiltrarhi ideas destructoras y disolvents com las que 's trovan en son article de que tractém.

Segueix aixís:

«... el fabricante es un *explotador*; però un explotador sin entrañas ni conciencia; un explotador infame, que busca enriquecerse con el sudor de los hijos del trabajo.»

Lo qu' es infame sobre tota ponderació, es aquest llenguatge y l' infiltrar aquestas ideas d' odi y malavolensa entre subordinats y amos.

Aixó si qu' es infame y canalla á no puger mes.

Me sembla que sería molt mes caritatiu y demostraría estimar mes é interesarse pel treballador procurar la major armonía entre ell y l' amo.

Si l' un necessita á l' altre, ¿á que vé separarlos? á que ve dividirlos?...

¿No es més convenient que tots vaijan á una?

Peró es que si aixó succehia, los predicaires y 'ls que fan «*El Obrero*» perdrian las gangas.

Obrers, recapitéu be aixó y ho compendreu.

Vos volen fer creure que 'l fabricant busca enriqueirse *con el sudor de los hijos del trabajo*, com si 'ls *hijos del trabajo* 'ls hi portés bons y plomats.

Me sembla que 'l fabricant si s' enriqueix, es ab lo suor de 'ls obrers y l' seu, puig que no pot dormir totas las horas que te son tampoch, y de mal de caps no se pas qui 'n passa mes,

Y d' explotador tampoch ho es de la classe obrera, puig qu' en realitat lo qu' explota 'l fabricant es son capital y son treball.

Explotar vol dir traure tot jo such de una persona ó cosa, y 'l fabricant d' ahont lo trau lo such, qu' es com si digéssim los diners, es del género que fabrica y que ja li costa 'ls seus diners y mal de caps.

En cambi, vosaltres, los que viviu dels obrers, sou los verdaders explotadors, puig que tot lo such que consumiu, lo trayeu de la suor del obrer.

En llenguatge figurat, explotador de obrers podria significar fer produhir al obrer mes de lo que pot produhir, aixó es; exigirli un treball superior á las seuas forsas, lo qual no fa may lo fabricant, puig no es fácil que cap treballador de fabrica mori reventat de fatiga.

Peró vosaltres que manejeu las societats, al exigir al treballador que 'us entregui una pesseta de las qu' ha guanyat durant la setmana, l' exploteu, puig que li exigiu una co-

sa superior á las seuas possibilitats, ja que aquella pesseta necessariament li ha de fer falta per un' altra cosa.

¿Qui son, donchs, los explotadors?..

¿Qui las sangoneras de 'ls obrers?..

Rumiéhu, obrers, una mica, y penséu, si totas las pessetas qu' heu donat per societats las haguésseu arreconadas, quants diners tindriau á la vostra disposició que us en podriau servir, mentres qu' ara aquells diners ¿que s' han fet?..

¿De qué us han aprofitat?..

Desenganyéuse. Lo qui estima 'l treball, no te humor ni temps per anar á fer prédicas y á engrescar á 'ls obrers.

Hasta un altre dia.

CRIDAIRE.

DONYA POLTRONA Y SON ESCUDER.

Poesia premiada ab lo YELMO DE MAMBRINO de plata, en lo certamen humoristich ex-Maranyosi celebrat en Lleyda lo dia 3 de Janer.

Las barbas teológico-guerreras.

A la falda d' un castell mitj perdut y arruinat per las guerras desastrosas y otras mil barbaritats que ja fa un sigle s' oviran sense ganas d' acabar, dos bultos se distingian, que mirats d' un poch llunyá semblavan dos aligots de 'ls que venen per Nadal. La pluja, la tramontana, la fosca y la soletat, enjoyaban aquell loch, niu de xuts y rats-penats, ahont pera cosas d' amor n' habian predestinat, la bella Donya Poltrona y son Escuder galant. Un cop fou tocada la una l' Escuder s' agenollá y digué ab parla patética: —Senyora, es vingut l' instant de que á vostres peus vos digui lo que tinch dintre del pap. Ja sabeu que sols per vos tinch lo cervell escalfat, y es tan cruel la inquietut que 'm causan vostres encants, que 'ls de casa, ja fa dias me diuhen que estich malalt. Pensant en vos, jo no menjo, ni á las nits puch descansar; y per tot veig que una sombra me segueix á cada pas demostrantme l' hermosura d' seraff angelical, y aquesta sou vos, Senyora, per qui tinch lo cor fletxat.—

—Alsat, invicte guerrer, y vingan aquestas mans; Com vols que no siga teva si semblas un papagall? Ja se que 't portas molt bé y que lluytas esfortat; pero vaja, explica algo, que tinch feyna y 's fa tart.— —Mil gracias per las merces ab que sempre m' heu honrat; ara donchs, ab permís vostre, escolteume si vos plau.

Inspirat en vostra gracia y per ella enamorat, vaig comensar la palestra en lo *Congrés de 'ls Papas*. ¡Aquella tarde felisa may mes se 'm oblidará! ¡Si 'm vaig tréurer d' eloqüencia, mes que un arrenca queixals! Aquellas honradas masas, aquell floret d' escolans que semblantne *cucas-fredas* contemplaban ancantats de vostra patria la ruina, la falta de governants y agotats tots los recursos de la *mina nacional*, gracias donchs á mas promesas y á *excelas* credenciales, avuy algunas dotzenas forman al nostre costat disposats á dar, Senyora, per vostre causa, la sanch.

També ab amor y constancia mil coplots he fomentat, (puig per cosas de *foment* ja ho sabeu, so de 'ls *pitats*.) Jo so 'l primer fundad de 'l element negre y *anch*, que ab nom de *mesticia* alguns han calificat.

Mil lluytas parlamentarias
he sostingut pam á pam
defensant vostra bandera
sense pérdrer ni un retall.
Y desde aquells llanuts negros
que son tan durs de pelar
fins als fiers demagogos
tan de brusa com de frach,
tot, serán vers testimonis
del valor que he desplegat,
ja que la meva modestia
no 'm permet enrahonar.
Mes, á pesar de 'ls esforsos,
que 'ls uns y altres han mostrat,
aquí teniu victoriós,
ple de fama y ab nom gran,
al cap-de-coilla mestis
del Astraseno palau;
ahont teniu un depòsit
de campeons esforsats,
que darán mil cops sas vidas
si may veuhen tremolar
aquella hermosa senyera,
ahont l' Anton del Kartipás
hi escrigué ab molt salero
las paraulas retumbants:
«Catòlich com nostres pares.....»
en fi, Senyora, ¡la mar!
Y que al entorn seu hi caben
tots los vers caragirats,
desde la Masó-Catòlica
fins al Pacte federal.

Per captar las simpatias
de vostre cor lliberal,
¿qué no faria, Senyora,
aquest pobre enamorat?

Ja sabeu que só catòlich,
pero catòlich com cal;
y pel Papa y per l' Esglesia
donaria fins mon cap.
Donchs al veurer un cert dia,
que un jesuïta ignorant
atacaba al seaco-dèbil
ab maneras molt vulgars,
dihent que certas senyoras
poch se deuen estimar,
perque després del sermó
se 'n van tranquilas al ball
ó á veurer certas comedias
hont perilla la moral,
y altras tantas tonterias
y per fi, lo que 's mes gran,
que las damas de la cort
patian un poch del cap,
allavors tot desseguida,
vegent insult tan fatal
y tement una indirecta
á la bona societat,
á alguna persona amiga,
allavors, determinat,
sens dir res al secretari
estench una circular
ordenant á mos quindillas
perque vagin á pescar
al autor de tal escandol
y 'l desterrin al instant.

Y per fi, Senyora aymada;
jo só 'l servidor lleal
per fer salvar vostra vida,
vostre honor y dignitat,
vaig sococar cent conflictes
promogut per estudiants;
puig sort que 'l brau Olivera
y sos invictes soldats
varen cumplirne mas ordres
repartint sabres de pla,
que si no..... ¡ja estavau frescat!
Pero jo, per altra part,
vehent que aquella qüestió
se podia complicar,
perque 'ls enemichs del orde
viuhen sempre espabilats,
¿jo que vaig fer? nada, nada,
á mals graves, remeys grans;
improvisó catedràtics,
nombro un rector molt sabiás,
faig entrar als noys al aula,
y negoci rematat.

Aquestas son las victorias
que per vos he conquistat.
Ma vida es vostra, Senyora,
ja ho sabéu, podeu manar.

—Gracias, esforsat guerrer,
ves seguint y fes bondat,
y puig veig que 'ts vencedor,
té valent, besam la má.
No t' estranyi que me 'n vagi,
donchs sabrás que 'n eix instant
tinch promesa una audiéncia
á l' Anton del Kartipás.
Ab aixó, estimat valent,
segueix lo camí trassat.
puig ja sabs que may t' oblida
ta Poltrona que 't vol tant.—

¡Poltrona! joya preciosa!
Estrella pura y radiant!
¿Per qué tants 'ns vaig ser cego
sense véurer to pells raigs?
¡Jo vivia entre te, obras

com un mussol aclucát,
quan per veurer ta hermosura
y contemplar tos encants,
vaig baixar com pedra errática,
desde 'l mon fins á la vall,
esposát á una caiguda
de conseqüéncias fatais!

¡Poltrona! Cúralo-todo!
Preciós y rich talisman!
¿Qui com tú per fer miracles
en cap lloch se pot trobar?
Gracias donchs á ta noblesa
y á ta magnanimitat,
avuy tenim, ab orgull,
un sens fi de generals,
ministres, grans diplomàtics
y altras mil celebritats
que deixarian de pedra
al mateix senyor Bismarck;
puig son l' enveja d' Europa
en lo ram de governar.

Y tú, historia preciosa,
que guardas en tos palmars
á mil personas il-lustres,
á mil valents esforsats,
guarda un humil reconet
per aquest pobre soldat,
puig aixís (mal m' está 'l dirho)
la pátria tindrà un mirall.

NAGEN.

MERCAT DE QUARESMA.

PEIX. En lo mes passat
si que hi va ha-
ver una gran pesca,
com pocas vegadas s' hagi vist; pero lo que 's
va agafar més van ser llusos y llubarros. En
los poblés de montanya, apesard' aixó, va
escasseijar un bon xich; pero lo qu' es á la
cultura y civilisada Barcelona y en tot lo seu
pla, se podian contar á mils los llubarros que
van caure al bertrol..... de la monja. Als afi-
cionats que 'ls convingui saber més porme-
nors, que 's dirigeixin als qu' escriuhen *Lo*
Diluvi, La Publicitat, La Campana, L' Esque-
lla, La Tronada y altres periódichs qu' enllus-
tran al poble, qu' elis son les que van parar
las tremas. Quan lo peix vagi molt escás y
sigui molt car ó no n'hi hagi á la pescateria,
fassin cap á las citadas redaccions, qu' allá
casi cada setmana agafan un regular núme-
ro de llusos.

BA-CALLÀ. Lo qu' es en
aquesta qua-
resma se creu
qu' anirà molt escás; perque en Cánovas ne
fa menjar bastant al Ministre aquell qu' es
tant amic dels bisbes; y per lo molt que n'
han consumit ja los diputats ultramontans,
principalment sempre que s' ha insultat als
Prelats, ó s' ha parlat ab desdeny del poder
temporal del Papa. Avans no 'ls agradava
gens; pero ara barrejat ab turronet lo troban
d' alló més bo.

BUNYOLS. Aquells que
'n vulguin
fer una bo-
na provisió, en la oficina de Foment ne tro-
barán un regular sortit; perque en Pidal se
la pinta sol pera ferne de ben fets.

OUS. En los divendres
de quaresma y en
la Setmana San-
ta las criadas no
tindrán gayres mals de cap pera trobar ous,
sino que al revés, se conta qu' anirán á cap
ó creu; perque se 'n van amagar molts en lo
catell dels esquilats durant aquells dias que
va corre la bola de la monja. Sent amagats,
es de pensar qu' anirán sortint ara per la
quaresma que se 'n necessitan tants.

AQUELL DE SANT VICENS.

CRIDORIAS.

Se publica en Tortosa un periódich CATÓ-
LICH y TRADICIONALISTA, que de catolicisme
y de tradicionalisme no 'n te gota, antes al
contrari put tot ell á lliberal.

No vagi á créurers algun ánimo sencill que
aném á parlarli del *Semanari*, que á aquest
ningú li pot negar lo entusiasme y valentia
ab que defensa la Religió catòlica y la lle-
gítima Monarquía, no; lo periódich á qui 'ns
referim es lo *MOTINESCH Correo de Tortosa*,
diari al qual ve per espay de algunas setma-
nas vapulejant, com s' ho mereix, nostre
primer estimadíssim colega.

Voldriam traslladar á nostres páginas algu-
nas de las moltas atsegalladas del *Correo*,
perque servissin com de padró de infamia,
mes no 'ns ho permet los reduhits limits de
una *cridora*. Basta per avuy que sápigam
nostres llegidors que 'l *Correo*, que tant alar-
deja de catòlich y tradicionalista (perque,
com diuhen sos redactors, los ideals son lo
de menos, la qüestió es fer suscriptors y cuar-
tos), lo *Correo*, dich, recomana á sos llegidors
estudis ateos declarats; es entusiasta y cul-
tivayre de la caritat profana; celebra y as-
teix á balls inmorals y prohibits; insulta y
calumnia á sacerdots dignissims; y fa una
pila mes de cosas que, encara que 's vestei-
xi ab pell d' ovella, no 's pot menos de con-
fesar que provenen de feríssim llop.

ANUNCIS

CUADROS INFANTILES

Coleccion de Cuentos Morales dedicados á los niños.
A 4 rs. en rústica y 5 en cartoné.

CARTAS Á AMELIA

POR D. A. APARICIO PORCAL

A 6 rs. en rústica y 8 en tela.

MAGNÍFICA ESTAMPA CROMOLITOGRAFIADA

DE LA

SANTÍSIMA VÍRGEN DEL ROSARIO

con alegorias de las principales fechas de esta devocion.

A 12 rs. una. Por correo, 13.

HIMNE Á LLEÓ XIII

Poesía de mossen Jacinto Verdaguer (traduida al
castellá per D. Francisco Hernando), musica de Ga-
briel J. Palau. Lo producte, satisfet l' import del es-
tampament, se destina al *Diner de San Pere*.—Edició
gran, 4 rs.; edició económica, 4 cuartos.

De venta en *La Propaganda Catalana*, Palla 31; en l' ad-
ministració de «*Revista Popular*»; en la del «*Correo Cata-*
lan», y en lo magatzem de música de Rafel Guardia.

FR. LUIS DE LEON

Y LA FILOSOFIA ESPAÑOLA DEL SIGLO XVI,

por el P. Fr. Marcelino Gutierrez, del Orden de san
Agustin, con un prólogo del Imo. Sr. D. fray Tomás
Camara, obispo de Tranópolis.—Un tomo en 4.º me-
nor, á 13 rs. en rústica. Poa correo, 17.

ENSAYOS POETICOS por D. Luis Cár-
los Viada.—Una
peseta ejemplar en *La Propaganda Catalana*, Paja, 31;
Librería y Tipografía catòlica, Pino, 5; y Librería de
Mayol, calle Fernando VII, Barcelona.

Los pedidos se dirigen á LA PROPAGANDA CATALA-
NA librería de Quintana y Puiggrós, calle de la Paja,
número 31, Barcelona.

PELUQUERÍA CATÓLICA

bajo la advocacion de San JOSÉ

DE ANTONIO DE P. SARRÁ

Calle de Fernando VII, número 31, pral.

Frente á la iglesia de S. Jaime.

Todos los periódicos y revistas que tiene este esta-
blecimiento son católicos.

Unico en su clase que trabaja los dias festivos por
mañana con permiso de la Autoridad Eclesiástica.

TIPOGRAFIA ESPANYOLA, HOSPITAL, NÚM. 87.